

cirkusz

Szekáry Zsuzsanna

A CIRKUSZ ÉS A FILM

A cirkuszművészet már a filmkészítés hajnalán olyan legendákra volt hatással, mint Charile Chaplin. *A cirkusz* (The Circus) című, 1928-ban bemutatott amerikai fekete-fehér némafilmben nemcsak a főszerepet alakította, de a rendezés és a filmzene is az ő munkáját dicséri, amiért 1929-ben a Filmművészeti és Filmtudományi Akadémia Academy Award Életműdíjjal jutalmazta.

A hetvenegy perces film főszereplője a csavargó, aki a rendőrök elől a cirkuszba menekül, ahol beleszöppen az előadásba. Mivel a nézők imádták a rögtönzött játékot, az igazgató felveszi a társulatba az ügyefogyott alakot, aki beleszeret az igazgató lányába. A csavargónak nem sikerül betanulnia a produkciókat: csak akkor arat sikert, ha véletlenül keveredik a porondra. Miután új légtornász érkezik a cirkuszhoz, a két férfi között elkezdődik a rivalizálás az igazgató lányának a kegyeiért. *A cirkusz* korszakalkotó film volt, amely a mai napig hatással van a filmművészetre.

Tod Browning *Szörnyzlöttek* című 1932-ben készült filmje a régi, mára letűnt idők szörnycirkuszaiba kalauzolja a nézőt, ahol a törpe, a szakállas nő, a sziámi ikerpár és még megannyi szereplő önmagát alakítja.

Federico Fellini először hétévesen járt cirkuszban. A látogatás olyan intenzíven hatott rá, hogy nem sokkal később megszökött egy vándortársulattal. Azon családi barátjának köszönhetően nem lett belőle artista, aki fülön csípte és hazavitte a szüleihez, de vonzódása a cirkuszhoz felnőttként sem múlt el. A második világháború után megjelenő neorealizmus

Charlie Chaplin: A cirkusz

filmje, amely egy vándorcirkusz életén keresztül mutatja be az emberi lélek mélységeit. Az alkotást az akadémia a legjobb idegennyelvű film kategóriában Oscar-díjjal jutalmazta.

A mester filmjeiben visszatérő elemek a bohócok, akik köré egy egész filmet szőtt 1971-ben *Bohócok* (I clowns) címmel. „Filmjeim sokat köszönhetnek a cirkusznak. A bohócok hivatásom nagykövetek voltak...” mondta egyszer Fellini. A film személyes emlékeit tükrözi, vallomások, riportok, dokumentumok láncolata a múlt század elejétől az 1960-as évekig. A rendező stábjával felfedező útra indult, hogy ismét megjelje a cirkusz varázsát, és felkutassa a nagyevű bohócokat Párizsban és Rómában. A film egy requiem a cirkuszművészetért és a bohócokért.

A **Fekete István** *Bogánacs* című könyvéből készült, azonos címet viselő film 1958-ban ke-

James Marsh 2008-ban *Ember a magasban* címmel egy kilencvenöt perces dokumentumfi lmet készített Philippe Petit francia kötéláncosról, aki 1974-ben biztosítás nélkül sétált át a World Trade Center tornyai között kifeszített kötélen. A film archív és riportfelvételekkel mutatja be az elképesztő mutatványt és az azt megelőző hat év előkészületeit, amely az élet írta gengszter-akció film is lehetne, mert a mutatványhoz segítőivel iratokat kellett hamisítani, megfigyeléseket végeznie, és más személyeknek kiadni magát. Erre a dokumentumfi lmre építve készítette el 2015-ben **Robert Zemeckis** rendező hollywoodi produkcióját Joseph-Gordon Levitt főszereplésével *Kötélánc* címmel.

2016-ban *Mi ez a cirkusz?* címmel került a művészmozikba **Halász Glória** fikciós dokumentumfilmje, amelyből fény derül az artisták rejtett világára, a kemény megfeszített munkára és a produkciók létrejöttét megelőző felkészülésre. A rendhagyó helyszíneken forgatott jelenetek és beszélgetések nemcsak a produkciókat, hanem a fiatal artisták manézson kívüli életét és lelki világát is bemutatják. A fiatalok mellett egy élő legenda, Simon Árpád Tihany Életmű-díjas artista is feleleveníti több évtizedes artistapályája legszebb emlékeit.

Hugh Jackman főszereplésével, **Michael Gracey** rendezésében 2017-ben világszerte hatalmasat robbant *A legnagyobb showman* (The Greatest Showman) című életrajzi musical-dráma, amely a legendás P. T. Barnum életére alapozva mutatja be a cirkusz varázslatos, ámulatba ejtő világát, ahol nemtől, vallástól, bőrszíntől, kortól, kinézettől függően mindenki egyenlő.

vers

Bagi Iván

A világ legjobb verse

A tárgyak megéreztetik a helyüket.
Hét fok. Szilárdak és józanok.
A szétesettég olyan alapos,
amit csak nehezen olvaszt el az ember.
Különc vagyok, de nem különleges.
Egyedit játszom, és jól érzem magam,
s közben úgy pörgetem
a semmi napjait,
hogy ujjamon lógjon az igaz.
Ha leesne, nem volna föld, ahova érjen.
Úgy zavar, mint zenével támasztott hangulat,
vagy hamis és hiteltelen,
vagy mindennél fontosabb.

Az elmúlás szemefénye

Valószínűleg nem fontos, hogy verseket írjak.
Nem azért, mert gyengék:
a legtöbb kortárs vers az.
Sejtelmes fecsegés, tele lözungokkal.
Csak azért írjak, mert nekem ez a vészkiárat maradt.
Szégyenkezés nélkül itt lehetek a legőszintébb.
A regényírás is ilyen, de egy regényért sokkal többet kell tenni.
Nem vagyok stílusos, eredeti, csak valamilyen.
Tehát valószínűleg nem fontos, hogy verseket vagy regényeket írjak,
csak írjak valamit.
Nekem ez az otthonom:
háztalan csigaként
mások elhagyott szavaiból
mobilházat építkező magamnak.
A jelzők lepottyant vakolata,
a zavaros fogalmak törmelékei,
a sorokból tákolt falak beszédesen jelzik,
hogy penészes sebek tanyáznak otthonom testének különböző részein.
Az ember időnként kitakarít apró zugában,
de igazán rendbe tenni sosem tudja,
ahogy önmagát sem.
Aztán egy szép napon kihál onnan,
és amikor nullára dózerolja az új tulajdonos,
birtokba véve az ő egykori otthonát,
akkor tovalibben a lelke is.

BAGI IVÁN 1976. szeptember 6-án született Budapesten. Humoristaként, parodistaként huszonöt éve van a pályán, prózaíróként eddig nyolc kötetet publikált. Első verseskötete *A törődés eredete* 2019 tavaszán jelenik meg.

Federico Fellini: Országúton

útján haladva készítette el személyes élményeiből táplálkozó, úttörő filmjeit, melyekre jellemzőek a groteszk figurák, a költői emelkedettség és a mélyérzésű szereplők. Bombaként robbant be 1954-ben az *Országúton* (La strada) című

rült a filmvászonra Fejér Tamás rendezésében. A történet főhőse Bogánacs, a pulikutya, aki gazdájától elkóborolva egy vándorcirkusznál lel ideiglenes otthonra, ahol Dodó, az öreg bohóc veszi a szárnyai alá, mielőtt visszakerülne a gazdájához.

A sziklahitű király: Az oroszhegyi Urusos-kút legendája